

Димитър Йончев

В ТЪРСЕНЕ НА СИГУРНОСТТА
СИГУРНОСТТА В КОНЦЕПЦИЯТА
НА ПРИСЪСТВИЕТО

София, 2014

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното писмено съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Димитър Йончев, автор, 2014
© Издателство „Изток-Запад“, 2014

ISBN 978-619-152-380-1

Димитър Йончев

В ТЪРСЕНЕ НА СИГУРНОСТТА

СИГУРНОСТТА В КОНЦЕПЦИЯТА
НА ПРИСЪСТВИЕТО

С благодарност
към академичното ръководство
на **Нов български университет**,
без чиято съпричастност тази книга –
такава каквато е сега –
не би била възможна.

Съдържание

Сигурността – образ на бъдещето в настоящето	11
<i>Дмитрий Варзоновцев</i>	

Модусът на сигурното или модусите на сигурността?	15
<i>Калоян Кирилов Смилков</i>	

Вместо увод / 17

Въведение / 21

§ 1. Вездесъщата несигурност	21
§ 2. Къде да търсим сигурността.....	22

1.

Присъствие / 25

1.1. Присъствие и сигурност	26
1.1.1. Присъствието по Хайдегер.....	30
1.1.2. Присъствието като централна категория в изследването на сигурността	36
1.2. Разчленено присъствие.....	46
1.2.1. Материално присъствие.....	49
§ 1. Бит	51
(а) Храна	51
(б) Подслон	54
(в) Облекло	55
(г) Вещи	56
(д) Техника	60
§ 2. Тяло	63

1.2.2. Рефлексивно присъствие.....	68
§ 1. Мит	69
§ 2. Философия	74
§ 3. Религия	78
§ 4. Наука.....	81
§ 5. Ежедневно съзнание	83
1.2.3. Подредено присъствие.....	86
§ 1. Ритуал.....	87
§ 2. Размяна	90
§ 3. Нормативни системи	96
1.3. Комплексен поглед към присъстващия и	
 към присъствието.....	103
1.3.1. Култура, присъстващ и присъствие.....	103
1.3.2. Природата	
на присъстващия и на присъствието	112
§ 1. Идентичността и природата	
на присъстващия и на присъствието	113
§ 2. Ценността и природата	
на присъстващия и на присъствието	119
1.3.3. Пространствата	
на присъстващия и на присъствието	121
1.3.4. Класифициране	
на присъстващите и на присъствията.....	129
§ 1. Пределни културни присъстващи и присъствия ..	136
§ 2. Пределни	
организационни присъстващи и присъствия.....	138
1.4. Заключение на първата част.....	140
1.4.1. Резултатът дотук	140
1.4.2. Към методологията.....	142

2.

Разбиране на сигурността / 145

2.1. Разбирането като проблем.....	146
2.1.1. Смесът.....	151
2.1.2. Отново към методологията.....	167

2.2. Проблемът за разбирането, отнесен към сигурността	176
2.2.1. Състояния на присъстващия и особености на присъствието.....	176
§ 1. Състояния в мига (състояния на присъстващия)	179
§ 2. Особености на аз-повторението (качество на присъствието)	182
2.2.2. Сравнение на присъстващи и на присъствия в отношението им към сигурността	186
§ 1. Сравнение на присъстващи в отношението им към сигурността.....	187
(a) Сравнение между индивидуалния и пределния присъстващ.....	187
(б) Сравнение между пределни присъстващи	188
(в) Сравнение между пределни организационни присъстващи	190
(г) Особености на пределния спонтанен присъстващ.....	193
§ 2. Сравнение на присъствия в отношението им към сигурността	194
(a) Сравнение между индивидуалното и пределното присъствие.....	194
(б) Сравнение между пределните присъствия	196
(в) Сравнение между пределните организационни присъствия.....	198
(г) Особености на пределното спонтанно присъствие	199
2.3. Как изглежда сигурността през призмата на присъстващия и на присъствието ...	200
2.3.1. Сигурността на присъстващия	200
2.3.2. Сигурността на присъствието.....	201
2.3.3. Сигурността	204
2.3.4. За пореден път към методологията.....	211
2.4. Резултатът дотук може да бъде методологията за разбирането на сигурността ...	214
2.4.1. Методологически изисквания за установяване на присъстващия.....	215
2.4.2. Методологически изисквания за установяване на пространствата на присъстващия	217

2.4.3. Методологическо изискване за установяване на отношението на присъстващия към сигурността	220
2.4.4. Едно допълнително изискване	221
2.5. Заключение на втората част	222
След методологията накъде?	223

3.

Понятийният апарат в търсенето на сигурността / 227

3.1. Понятия за установяване на присъстващия и на присъствието	230
3.1.1. Кой присъства?	230
3.1.2. Каква е природата му?	231
3.1.3. Какви са вътрешните му зависимости?	232
3.1.4. Волята на присъстващия	234
3.2. Понятия за установяване на пространствата на присъстващия и на присъствието	236
3.2.1. Къде присъства?	236
§1. Среда	236
(а) Въздействия на средата	239
(б) Конкурентно пространство	239
3.2.2. Каква е средата?	242
§1. Понятия за представяне на състоянията на средата	242
§2. Норма и криза	244
§3. Състояния на средата в норма	246
(а) Предизвикателство	247
(б) Заплаха	249
3.2.3. Понятия за представяне на мига на наличност	259
§1. Оперативна обстановка	259
§2. Събитие и ситуация	260
3.3. Понятия за установяване на отношението на присъстващия към сигурността	261
3.3.1. Понятия за установяване доколко е проблематизирана сигурността	262

3.3.2. Понятия за установяване на степента на активност при пораждането и поддържането на сигурността	263
3.3.3. За анализатора и за неговия език	270
§ 1. Анализаторът	270
§ 2. Езикът	272
3.4. Заключение на третата част.....	274

4.

Проблематиката на сигурността през призмата на присъстващия и на присъствието / 277

4.1. Употреби на понятието <i>сигурност</i>	277
4.1.1. Речниковите употреби на понятието <i>сигурност</i>	278
4.1.2. Специализирани употреби на понятието <i>сигурност</i>	282
4.2. Проблеми и предизвикателства пред концепциите за сигурността.....	291
4.2.1. Проблемите с изходните предпоставки за представяне на сигурността.....	291
§ 1. Традиционните погледи към сигурността	292
§ 2. Промени в полето на сигурността.....	299
(а) <i>Обективни промени</i>	299
(б) <i>Предизвикателства</i> <i>пред традиционните възгледи за сигурността</i>	300
§ 3. Нови места за погледи към сигурността	303
4.2.2. Проблемите с дефинирането на сигурността	316
§ 1. Традиционни схващания за сигурността	317
§ 2. Схващания за сигурността на авторите от новата вълна	321
4.3. Отговорите на концепцията за присъствието.....	330
4.3.1. Чие е състоянието?	330
4.3.2. Какво е състоянието?	332
4.3.3. Какво е пространството?.....	342
4.4. Заключение на четвъртата част.....	348

5.

Сигурността в съвременния свят / 349

5.1. Съвременният свят	349
5.2. Съвременният свят и присъствието	352
5.2.1. Присъствието в съвременния свят	353
5.2.2. Присъствието на съвременния свят	357
5.3. Поглед към природата на промените	361
5.3.1. Имат ли причина промените?	361
§ 1. Технологизацията като възможна причина	362
§ 2. Либералният пазар ли е в основата на всичко?	367
5.3.2. Няма как да се избегнат натрупванията	377
5.4. Състояние и перспективи	
пред сигурността на съвременния свят	383
5.4.1. Състояние на сигурността	
в съвременния свят	384
5.4.3. Перспективи пред сигурността	
в съвременния свят	388

Заклучение / 393

Ползвани източници / 397

На кирилица	397
На латиница	401
Интернет сайтове	410

Сигурността – образ на бъдещето в настоящето

В последното си мащабно изследване на проблемите на сигурността проф. Йончев поставя много и съществени въпроси. В центъра им стои въпросът за разбиране на сигурността в контекста на човешкото присъствие. Според него „сигурността се открива като преживяване, поглед или действие практически навсякъде, където има човешки същества... и мястото, където трябва да я търсим, следва да побира в себе си човешките същества с техните преживявания, погледи и действия“. А това означава, че търсенето на сигурността, без да бъде разкрита тази негова страна, неминуемо води до стесняването ѝ до страна или до качество, които взети сами по себе си оставят проблема за сигурността нерешим. Изобщо опитите да се изведат качествата на сигурността от отделни веществени или функционални страни на действителността, без отнасяне до човека, ни оставят пасивни свидетели на производството на несигурността (У. Бек). Или базисното понятие за сигурността „е на мястото си единствено когато го отнасяме към света на хората“¹, както пише тук Йончев.

Съществен акцент в изследването се поставя върху философско-методологическото обосноваване на изходната теза за връзката между човешкото присъствие в света и сигурността. Интересното в случая е, че авторът се обръща към Хайдегер – големия германски философ на ХХ в. Хайдегер изигра огромна

¹ Хайдегер, М. *Время картины мира*. – В: Варзоновцев, Д. *Разочарованото общество. Опит за разбиране на промяната*, С., 2009.

роля в осмислянето на проблемите на човечеството в контекста на модерността и продължава да оказва въздействие върху цялостния интелектуален контекст на ХХІ в. Хайдегер окончателно скъса с опитите човешкото да бъде изведено от не-човешкото, от предпоставките, в които не се съдържа човешкото. Той обоснова и същностното различие между Новото – модерното време, – и всички предходни епохи, където човекът не е еманципиран от веществените окови. И не става дума за романтичния порив духът да се освободи от материята. Човешкото едновременно е и материалното, и духовното – едното без другото остава празно и формално. Патосът на Хайдегер е в това, че в модерното време човешкото постоянно произвежда себе си в променящия се и НЕСИГУРЕН свят. Човешкото се самопроизвежда и в това е същностният смисъл на сигурността му като продължение на неговото присъствие в света. Предмодерните общества се базират върху ролята на станалото, на предметното като носеща конструкция на битието на човека. Модерността взривява това предметно основание и оставя човека... пред самия него като променящо се... постоянство (Бруно Латур). В тази връзка сигурността не се осланя върху миналото, върху застиналите обстоятелства, тя е сигурното в промяната, а не сигурното в постоянството. Именно това поставя изследването на сигурността в една принципно нова, постмодерна теоретична позиция. Статичните елементи не могат сами по себе си да бъдат сигурни, тяхната сигурност изцяло се определя от подвижната и променлива чувствителност на човека. Те са сигурни не защото са статични, а защото се преживяват като такива от човека. Именно човешкото преживяване на света произвежда сигурното в иначе изцяло несигурното и подвижно присъствие в света. Присъствието не е факт, който се нуждае само от признание и фиксация, това е момент на постоянното преживяване на света... към смъртта (Хайдегер). Тук отдавнашното твърдение, че всичко родено е обречено да умре, получава съвършено друг смисъл. „Човекът... – твърди Хайдегер, – завладява това положение като изградено от него самия и преднамерено го задържа, заемайки го веднъж, го осигурява за себе си

като база за максималното развитие на своята човечност. Само тогава изобщо възниква такова нещо като положението на човека. Начинът, по който човекът би трябвало да се поставя по отношение на предметяваното, той също слага в зависимост от самия себе си. Започва онзи вид човешко съществуване, който завладява цялата сфера на човешките способности в качеството на пространство, вътре в което се набелязва и произвежда овладяването на същото като цяло.“

В изследването тази светогледна конструкция се материализира в един жив модел на сигурността на човешкото присъствие в света. Ценното в случая е, че човешкото не се мисли като гарантирана връзка между различните проекции, а като произвеждащ принцип, обуславящ сигурността, така да се каже, *отвътре*. Мисля, че тази методологическа перспектива поставя изследването на проф. Йончев в руслото на водещите постмодерни мисловни тенденции. Нещо повече, тук се откроява една евристична версия на доминиращия днес в социалните науки мрежови подход. Човешкото присъствие се разкрива чрез мрежата на познавателните действия и стъпки, връзката между които не е нито само предметна, нито само функционална, а е екзистенциална, същностна – крепи, без да докосва!

Важен план на изследването е неговата епистемологична проекция-рефлексия върху *незнанието* за сигурността. Става дума не за елементарната празнота, а за инерционното пренасяне на знанието за миналото в бъдещето. Авторът съвсем точно визира другия вектор – сигурното идва от бъдещето и знанието трябва да открива и осветлява това присъствие на бъдещето в днешния миг. Така естествено се откроява особеният характер на днешната човешка ситуация в глобалния свят. Промените, които все повече разхлабват и направо взривяват наличните конфигурации, се визират не само в близкото обкръжение, но и като невъзможна динамика на световните процеси, които всеки момент поставят под съмнение тяхната *основателност*, и се оказват следи на вече промененото състояние. Тук е видно, че изследването на сигурността както на световното, така и на близкото всекидневно равнище е един вид археология

на бъдещето. Изследването демонстрира тази парадоксална оптика на погледа от бъдещето, който се представя като основа на настоящето.

Дмитрий Варзоновцев

Модусът на сигурното или модусите на сигурността?

Диренето на несигурното погубва сигурността (*certa amittimus, dum in certa petimus*). Проф. Йончев има куража да я търси. Още повече да мисли репрезентацията на присъствието като език на сигурността.

Сигурността е нееднозначна към собствената си форма и съдържание. Етимологията на думата е латинска – *certo, certe, certus*, – но не може да се скрие смисълът ѝ – боря се, състезавам се, споря. Това не може да се случва и без присъствие, но човекът и думите не си принадлежат. Те *живеят* в различни пространства, затворени за всички *назнайващи*. Архаичните политически откровения пожелават на хората да влязат в ограденото пространство на нормалността, за да са сигурни. Държавата, населеното място, дори фамилията са били тези затворени пространства. Това е чистото равенство между власт и сигурност. Такива са били модусите на сигурността според суверенитетите на властта: на единия, на малцината, на мнозинството.

Днес не живеем в този свят. Ако сега приложим класическата типология на политическите форми за управление, през всички необходими контекстуализации се усложнява и мисленето за присъствията. Мисленето и диренето на онзи хоризонт, превърнат в откуп от несигурната общост. Търсената сигурност е скрита между теориите на Рене Том и Насим Талеб.

Модусите са преходните свойства на отделни състояния, преходът от едно равновесно състояние към друго. Сигурността като идентичност на присъствието ни предлага голямо изобилие от модуси, но най-вече тези за формите на придобиване и наследяване. Но ни задава и множество антропологични въпроси. Например: имало

ли е Античност и Средновековие, след като те не присъстват? Те не се повтарят. Не е ли хуманизмът тогава най-голямата авантюра като модус на сигурността. А Просвещението с какъв модус на сигурност разполага освен със съвременния? Стигаме отново до парадокса на знаещото незнание. Днес то присъства навсякъде. То е повтарящо се присъствие на „желано, динамично и неустойчиво качество“. Това е така, защото се възпроизвежда, и тук е уловката на *аз-повторението*. Натрапчива *ávaforá* на наличното, на пребиваващото, на нахождението. Никога човекът не е взимал повече, отколкото дава. Това е станало много скоро. Модерността (бивала или небивала) ни даде шанс да се почувстваме сигурни в утопичното, както нейното преодоляване ни позволи да погледнем в бездната на nihilизма и ни направи тревожни след като разбрахме, че глобалният паноптикум не съществува. Съществуват само присъствия и техните повторения, но в никакъв случай обратното. Всичко е несигурно, когато човек е отстъпил от правилата (*omnia sunt incerta, cum a jure discessum est*). Това е нашият свят, а въпросът е: всичко това ще ни доведе ли до господството на неравновесното, до анархията, безредието и хаоса?

Ще приключа с няколко констатации. Всеки модус на сигурното получава своята определеност чрез присъствието, оттам и избора на съответен език от анализаторите. Проф. Йончев създава **онтологията на сигурността** чрез осъзнатото неравновесие. Тя ни предлага модуса на сигурното, а не модусите на сигурността, които са специалитет за знаещото незнание. Има ли всъщност друг път, за да разберем своята крайност? Едва ли. Куражът му е преодолял екзистенциалните философски дискурси. А би ли имало осъзнато присъствие на несигурното в един трансхуманен свят и дали знаещият незнаещ би бил потребител на подобна онтология? Ако Ницше имаше афоризъм за това, той щеше да гласи: „Човекът, който успява да осъзнае несигурното си присъствие, е сигурен, че никога не е съществувал.“ След всичко това бих искал да си припомня, че все още имаме шанс да присъстваме в най-добрия от всички възможни светове!

К. К. Смилков

Вместо увод

Желанието да се съобщиш на другите е един от признаците на индивида. Усъвършенстването на света на артефактите, наред с атомизирането на живота в глобалния свят улесняват неизменно възможността това да се случва. А натискът към печалба, наложен навсякъде от неолибералния пазар, допринася за това, като прибавя към него и елемента на изгодата. Резултатът е едно все по-преситено поле на думи и на образи, което е подложено на нарастващ натиск отвътре. Появилото се днес, утре вече е минало. Точно както сме призовани да купуваме винаги по-добрите батерии и по-добрия прах за пране, така сме приканвани да слушаме, да гледаме и да четем последния бестселър, който изтрива от съзнанието ни предходния.

Изконното желание да се съобщиш на другите и неудържимият стремеж към печалба встъпват в брак, от който най-често се ражда брак. Боравенето със знанието става лаическо занимание, но затова пък в него е въвлечена по-голямата част от човечеството. Фолиантът с превода на Аристотел или с коментарите върху него на Тома от Аквино, или пък разсъжденията върху метода в малката по обем книжка на Рене Декарт са се превърнали в световни събития, които са оставили на времето си населението безразлично, тъй като светът на производство на знание е бил елитарен. Странно е, че написаното от Тома е стотици пъти по-обемисто от написаното от Декарт, но и двамата са формирали мисленето на епохи след себе си. Такова е влиянието на всички автори, които са оставили имената си в световната култура, макар че всичките те, взети заедно, са по-малко от сценаристите в Холивуд. Днес само за един ден се публикуват текстове, колкото е имало в Александрий-

ската библиотека. Няма как да знаем какво ще пресее времето, за да го прибави към плеядата от автори, оформили цивилизацията. Но онова, което със сигурност знаем, е, че огромната част от тези текстове ще потънат в забвение. Всичките те паразитират върху знанието и създават културата на знаещото незнание.

Знаещото незнание е цената, която цивилизацията плаща за своето вещно удобство, предназначено да задоволява ненаситните желания. Всяко време има своите незнаещи, които се занимават със знанието. Нашето време просто ги възпроизвежда в зашеметяващи количества, а съвременните комуникационни средства ги разпространяват във всички точки на пространството. Така непрекъснато расте броят на хората, които назнайват по нещо за всичко. Те са благодатната почва за разпространение на продуктите на знаещото незнание.

Пише се за всичко. Предлагат се решения за всякакъв вид проблеми. Всичките са пределно разбираеми. Онова, което не се коментира в тези произведения, са условията за разбираемост, но тази проблематика веднага би превърнала тези текстове в неразбираеми. Следователно имаме огромна по количество литература, която претендира за разбираемост, но която по същество не е в състояние да произведе разбираемост, тъй като остава на нивото на пряката връзка между думата и някакво нейно значение. За производителите на знаещото незнание това действително е смисълът на думата „разбиране“. За онзи, който обаче поддържа хигиена на мисленето, това схващане е напълно нехигиенично. Ако спазването на хигиената на мисленето беше предварително условие за публикуване на какъвто и да било текст, огромната част от съвременната книжнина просто не би видяла бял свят.

Липсата на мисъл обрича един текст на изчезване. Но мисълта е само тогава и само там, където авторът е следвал строго изискването за нейната хигиена. А какво означава това – нека онзи, който проявява интерес, да открие сам.

И тъй като в страниците, които следват, става дума за сигурността в името на принципа на хигиената на мисленето, се налага да се уговорят условията за разбираемост, когато разсъждаваме за сигурността. Без да се направи това, не би имало смисъл да се

създава още един опус от типа на знаещото незнание. Друг е въпросът дали ако този опит сполучи книгата ще има по-голям шанс от други по тематиката на сигурността. Ясно е, че с въвеждането на хигиената на мисленето кръгът на евентуалните ѝ читатели значително ще се свие, но този риск следва да се приеме, тъй като освен пазарна логика книгата има и една друга – вечната логика, тази на утвърждаването на човешкото у човека, на Бога у нас, ако заговорим с езика на едни по-предишни епохи.

П.П.: Бях написал тези думи преди да започна книгата. След като я привърших ги прочетох отново. Останах по-скоро разочарован. Тук проличава зле прикрито несъгласие с пишещи по тази проблематика, личат си прекомерни амбиции и като цяло лъха някакво усещане за превъзходство. Не го намирам за особено подплатено сега, след като текстът на книгата е пред мен. Но тъй като все пак в думите по-горе има някои истини, аз ги оставям там, където са си.

Бих прибавил обаче две-три допълнителни мисли. На първо място бих искал да посоча, че написаното в книгата не може да се отнесе към който и да било един-единствен специализиран дискурс, поради това, че текстът се стреми да се приближи до състоянието на дискурс на сигурността, който е далеч от това да бъде строго ограничен, дори по-скоро е обратното – той е неудържимо разширен.

Въпреки това в книгата според мен има нужната за едно изследване дисциплина. Тя, от една страна, се изразява в непрестанните опити от моя страна да спазвам хигиената на мисленето. От друга страна, дисциплината се открива в три ясно разграничени аспекта на разсъжденията по сигурността. Единият, който се обляга на различни по своя произход теоретични знания, води към създаването на методология за анализ и управление на сигурността. Другият аспект е в опита да се създаде тази методология, като се *преведе* на езика на предметно-сетивния свят. И накрая, различни са разсъжденията, които насочват към това как да се прилага тази методология.

Но книгата не се ограничава с методологията. Методологията е по-скоро нейният резултат. Книгата е посветена и написана изцяло в духа на търсенето и на създаването на една концепция за сигурността в категориите на присъствието такива, каквито са разработени, и надявам се защитени в текста на книгата.

Ето това са мислите, които смятам, че е добре да бъдат добавени към съвсем началните думи, написани преди написването на самата книга.

Авторът
30 септември 2013 г.
София

Въведение

Как ще се говори за сигурността в тази книга? Според обявеното намерение в заглавието тук ще се търси сигурността. Търсенето е в смисъл, че ще се направи опит да бъде разбрана сигурността в нейната сложност. Тезата на изследването е в подзаглавието на книгата. Ще се използват понятията на присъствието с амбицията въз основа на това да се предложи възглед за сигурността, разработен именно с понятията на присъствието.

§ 1. Вездесъщата несигурност

ВСЯКО ЖИВО СЪЩЕСТВО Е ПОДЛОЖЕНО НА ВРЕДНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ, КОИТО В КРАЙНА СМЕТКА ДОВЕЖДАТ ДО УГАСВАНЕ НА ЖИВОТА. Същото се случва и с неорганичния свят, който е подложен на непрекъснати въздействия и в крайна сметка нито една форма, нито една наличност не е вечна и неизменна. Всичко тече, всичко се променя – това е максима, която идва още от Древността.

Хората не правят изключение от това, освен, че за разлика от всички останали, те са в течение на тази ситуация. Тя поражда чувството за несигурност и това чувство в една или друга степен, под една или друга форма съпътства жизнения път на човека и съществуването на човешките групи. Така несигурността е неизменна страна на присъствието, част от неговата природа.

Вероятно, ако не преживявахме несигурността на съществуването си, щяхме да се отнасяме значително по-безотговорно към живота, както това се случва на невръстните, на хората с психич-

ни отклонения или на хората, за които се казва, че са безразсъдни. Но тези примери не са нормата, а само я потвърждават. Преживяването на несигурността ни прави бдителни, придава целенасоченост на всичко онова, което вършим, чак до последния миг на живота ни. Начинът, по който човек напуска живота, е показателен за това какъв е бил човекът и какъв живот е живял. Древните философи са смятали, че ако човек не умира, няма как да се разбере какъв е. Такива са поне, както се твърди, думите на Аристотел, който така коментира смъртта на Сократ, т.е. че без тази смърт нямаше да разберем кой е Сократ.

Въпреки този положителен поглед към несигурността никой не желае да пребивава в нея не само непрекъснато, но дори и само за известно време. Несигурността е потенциално заложена в нашата човешка ситуация, при това като нещо, което сме в състояния да съзрем и да преживяваме, но ежедневният ни стремеж е да я избягваме. Така, водени от този стремеж, ние се насочваме към сигурността. Какво би означавало това и дали винаги сме наясно с тази насоченост на нашата наличност в света са въпроси, на които тук ще бъде обърнато нужното внимание.

§ 2. Къде да търсим сигурността

ТЪРСЯТ Я НА МНОГО МЕСТА. И В ЗАВИСИМОСТ ОТ ТОВА КЪДЕ Я ТЪРСЯТ, тя изглежда по един или по друг начин. Следователно изборът на това къде да търсим сигурността влияе пряко на разбирането на сигурността. Тук е още много рано за да се обоснове достатъчно аргументирано един такъв избор, но това не означава, че този избор не може да се обяви. В течение на изследването се надявам, че направеният избор ще бъде достатъчно обосновано защитен.

В началото предлагам един-единствен аргумент. След като сигурността се открива като преживяване, поглед или действие практически навсякъде, където има човешки същества, то и мяс-

тото, където трябва да я търсим, следва да побира в себе си човешките същества с техните преживявания, погледи и действия. Тук, като изхождам от това изискване, въвеждам понятието *присъствие*. Отново подчертавам, че това тук е напълно интуитивно въвеждане. Засега то ще позволи да не се повтаря непрекъснато „човек“ и „човешки групи“, а просто ще се използва понятието *присъствие*, без то да бъде въведено подробно.

И така, несигурността е присъща отрицателност на присъстващия. От гледна точка на несигурността присъствието е абсолютно предизвикателство и появата понякога на самоубийствения импулс в присъстващия е спонтанен израз на стремежа му един път завинаги да се намери окончателен изход от него.

Разговорът за сигурността тръгна от несигурността. Ако несигурността е неизменно потенциално състояние на присъстващия, то в такъв случай сигурността как се отнася към това потенциално състояние – дали и тя е потенциално винаги налична или има друга природа. Това предстои да бъде осмисляно. На пръв поглед е лесно да се заяви, че сигурността е обратното на несигурността, а последната е противоположното състояние на сигурността. Има такъв възглед. За него ще стане дума в хода на изложението. Боя се обаче, че нещата не са толкова прости.

И двете родствени понятия – несигурност и сигурност, – се съзират в състоянията на присъстващия, ако ги погледнем от позицията на това, кои са вредните въздействия и как се реагира на тях. Следователно характерното разграничение, което позволява да се описват действията и мотивите в сферата на сигурността, е това между вредни въздействия и реакцията срещу тях.

Всичкото се случва в мига на съществуването на присъстващия. Той в този миг е определен от множество предишни взаимодействия, от предходни повторения, от състоянието на средата, както и от ефекта на собствената му воля. Изреденото тук по един или друг начин е в обяснителната страна на сигурността. Ето защо към разбирането на сигурността води пътят на разкриването на природата на присъствието, на неговата детерминираност, на начина по който този комплекс от определящи структури може да бъде видян и анализиран с помощта на специално създаден, под-

ходящ понятиен апарат. И в крайна сметка с негова помощ да се достигне до разбирането на сигурността.

След тези уточнения става понятно защо е нужно да се отдели внимание на присъствието и на неговото разчленено представяне. Да се разчлени представата за присъствието означава да се разкрият структурите на присъствието. Те са тези, които оформят неговия детерминиращ комплекс. Структурите са нещо, до което ни довежда мисълта, а не направо сетивата. Следователно се налага да се преодолее невидимостта на структурите, за да се проследи техният ефект в сетивно-предметния свят. Именно там, в своята комплексност те обуславят присъствието.

В движението към разкриване на комплексния характер на структурите на присъствието се стига до културата, която обхваща целия този комплекс и така отличава едни присъствия от други.

Именно в това разнообразие на присъстващите се открива неизчерпаемостта на темата за сигурността. Как може тя да бъде видяна и какво означава да се види сигурността е предметът на разсъжденията относно разбирането на сигурността. То ще бъде направено в една от следващите части на книгата. За да се представи поглед към сигурността, са необходими съответните понятийни инструменти, развити около основната категория – *присъствие*. Те ще трябва да се създадат за нуждите на изследването.

С така изработения аналитичен инструментариум ще стане възможно да се разгледат и проблемите в сигурността, които в наше време имат голяма популярност. Това ще бъде едновременно с това и критичен анализ на съвременните възгледи за сигурността в последната част на труда.